

İsrail Yerel Seçimleri

İsrail yerel seçimleri, merkezi yönetimin bir parçası kabul edilmekte ve her beş yılda bir tekrarlanmaktadır. Yerel meclis başkanlarının halk tarafından seçimi ilk defa 1978 yılında gerçekleştirilmiştir.

Merva el-Hatib
Araştırmacı

Bu belgede İsrail'de gerçekleştirilen yerel seçimler ve bu seçimlerin son turu ile ilgili bazı veriler sunulmuştur. Aynı zamanda hem aslen İsrail vatandaşı olan hem de Kudüs ve Golan halkı gibi işgal sonucu sonradan İsrail vatandaşı olan Arapların durumu anlatılmış ve son olarak da İsrail vatandaşlarının tutumlarına değinilmiştir.

İsrail yerel seçimleri, merkezi yönetimin bir parçası kabul edilmekte ve her beş yılda bir tekrarlanmaktadır. Yerel meclis başkanlarının halk tarafından seçimi ilk defa 1978 yılında gerçekleştirilmiştir. Bu tarihe kadar ise, meclis ya da yerel yönetim başkanları, parlamento üyeleri ara-

sında yapılan oylamayla belirlenmekteydi.

Sayısal Veriler

30 Kasım 2018 Salı günü İsrail yerel seçimleri sona ermiştir. Seçimler 6 bölgede tamamlanmıştır: Güney bölgesi (En-Nakib ve Eilat), Batı Şeria yerleşimleri (Hayfa, Yahudiye, Samarya), Kudüs, merkez bölge, kuzey bölgesi ve Tel Aviv. Bu seçimlerde belediye başkanları, yerel meclis başkanları (köylerde) ve bölgesel meclis başkanları (aynı şekilde küçük yerleşim birimlerinde) seçilmiştir. Seçimler, 251 bölgede tamamlanmış (80'i Arapların yaşadığı kentlerde), 197 belediye ve 54 yerel meclis için 10.674 sandıkta oy kullanılmıştır. 18 yaşını dolduran vatandaşlar oy

kullanmış ve seçmen sayısı 6.650.354 olarak kaydedilmiştir. Tıpkı parlamento seçimlerindeki gibi yerel seçimlerin yapıldığı gün de ülke genelinde resmî tatil kabul edilmiştir.

Seçmenler “başkanlık adayı ve üye listesi” kısımlarında oy kullanmışlardır. Herhangi bir adayın kazanması için %40 oy oranına sahip olması gerekmektedir. Aksi takdirde ilk turdan iki hafta sonra adayların söz konusu yüzdeyi kazanmak için yarıştığı ikinci bir tur daha olacaktır. Hâlâ 45 topluluk meselenin netlik kazanması için ikinci tur beklenmektedir.

Bu seçimlerde oy kullanma oranı %58 olarak kaydedilmiştir. Bu oran, 2013 yılında gerçekleştirilen bir önceki seçimden yüksektir (%51,1). Bu da 6.650.354 vatandaşın 3.836.840'ının oy kullandığını göstermektedir. Buna ek olarak Yahudilerle karşılaştırıldığında (%55) Arap topluluklarında yüksek bir seçmen katılımı (%84) olmuştur. Bu kapsamda önceki yıllara kıyasla bazı Arap topluluklarında ailesel ve partisel faktörlerin azaldığı gözlemlenmiştir.

Bu seçimlerde 68 kadın adayın varlığı dikkat çekmektedir. Bunlardan 42'si bir önceki seçimlerde de aday olmuştur. Hayfa kentinden ilk defa bir kadın aday “Aynat Kalish” seçimi kazanmıştır. Beit Shemesh (Beyt Şims) kentinden Yahudi köktendinci “Aliza Baloch” ise, kazanan kadın adaylardan diğeridir. Arap dünyasında 18 kadın daha önce adaylık listesine girmiş; fakat seçimi kazanamamıştır. Gelinen bu nokta önceki senelerle kıyaslandığında önemli bir gelişmedir.

İsrail Vatandaşı Olmayan Arap Seçmenler

1967 yılında işgal edilmesinden bu yana Suriye Golan Tepeleri'nde Buç'ata, Mecdel Şems, Mes'ade ve Ayn Kinya bölgelerinde Dürzi topluluklar ilk defa seçimlere dahil edilmek istenseler de halk seçimlere katılmayı reddetmiştir. Hatta Yüksek Din Meclisi, seçimlere katılanlarla ilişkilerini kesme kararı almıştır. Çünkü seçimlere katılmayı “İsrail egemenliğini kabul etmek” olarak değerlendirmişlerdir. Golan halkı, işgalden sonra onları İsrail toplumuna entegre eden pek çok siyasi

değişiklik ve teşebbüse maruz kalmıştır. Bu entegre çabalarını; “yerel meclis başkanlıklarına devlete mensup kişilerin getirilmesi”, “Suriye eğitim programlarının İsrail programlarıyla değiştirilmesi” ve “çeşitli İsrail kurumlarındaki nüfus düzenlemeleri” olarak sıralamak mümkündür. Golan halkı, İsrail kimliği taşımayı reddetmiştir. Çünkü kendilerini hâlâ Suriye’nin bir parçası olarak görmektedirler. İsrail, 1981 yılında uluslararası toplum tarafından kabul edilmeyen ve “Golan’ın İlhakı” olarak bilinen bir karar dayatmıştır. Bugün Golan halkının sadece %12’si İsrail vatandaşıdır. Bu kesim, sadece yerel seçimlerde başkan adayı olma hakkına sahiptir. İsrail vatandaşı olmayanlar ise, sadece seçimlerde oy kullanabilir. Anlaşıldığı üzere sahip olunan haklar iki kesim arasında farklıdır ve bu da demokrasi ilkeleriyle çelişmektedir. Halkın boykotu sonucu adayların çekilmesi ile Mes’ade ve Buq’ata’da seçimler iptal edilmiş; Mecdel Şems ve Ayn Kinya’da ise oy kullanma oranı %2’yi geçmemiştir.

Aynı durum Kudüs halkında da görülmektedir. Kudüs halkı, İsrail’in Yahudi olmayanlara vermiş olduğu mavi kimlik kartlarını taşımaktadır. Bu kimliğe sahip olanlar yerel seçimlerde oy kullanabiliyorken, parlamento seçimlerinde oy kullanma hakkına sahip değildirler. Son seçimlerde, mazisi işgalle dolu olan Kudüs’ün belediye başkanlığı için ilk defa iki Kudüslü vatandaş adaylıklarını koymuştur. Buna sebep olan faktörler: Birincisi, İsrail ile mücadeleye devam etmek ve İsrail’in huzurunu kaçırmak. İkincisi ise, Kudüs halkının gasp edilen haklarını geri almak ve geçim koşullarını daha

iyi hale getirecek hizmetlerde bulunmak. Ancak her iki adayın da başvurusu kabul edilmemiş ve dini açıdan seçimlere katılmaları yasaklanmıştır. Bu seçimlere Arapların da katılmış olması yeni bir durumdur. İlk defa Arap listelerinden adaylar seçimlerde yer almışlardır. Önceden Araplar, sadece Yahudi listelerine üye olabiliyorlardı ve seçim kampanyaları -Araplar dahil olmadan- Arapça yayımlanıyordu.

“

Golan halkı, İsrail kimliği taşımayı ve seçimlere katılmayı reddetmiştir. Çünkü kendilerini hâlâ Suriye’nin bir parçası olarak görmektedirler ve işgale karşı çıkmaktadırlar.

”

İsrail Vatandaşı Olan Arap Seçmenler

1948 yılında İsrail vatandaşlığına geçen Filistinli Araplar için ise yerel seçimler, parlamento seçimlerinden farklıdır. Bu farklılığın nedeni ise bazılarının, parlamento seçimlerine katılmayı “İsrail devletinin meşruyetini kabul etmek” olarak görmesidir. Yerel seçimler, siyasi boyutlarının yanı sıra vatandaşların vergi, su, elektrik, konut, eğitim hizmetleri vb. günlük yaşamdaki sorunlarını da kapsamaktadır. Bu zamana kadar gerek eğitim gerekse sosyal refah alanlarında Yahudiler ve Araplara eşit bütçeler sunulmadığı gözlemlenmiştir. Buna rağmen halk, son bir kez daha topraklarını ve haklarını savunmak amacıyla seçimlere katılmışlardır.

Bazı Filistinliler, Arap ve Yahudilerden oluşan kentlerde topluluklar

halinde yaşamaktadırlar. Hayfa, Yafa ve En-Nâsıra El-Ulya (Nisirt İlit) gibi bu karma kentlerde Arap üyelerin de yer aldığı Yahudi listeleri bulunmaktadır. Nisirt İlit’teki ortak liste üyesi Râid Gattâs, üyeliğinin Arap varlığını sağlamlaştırmak ve çeşitli hizmet konularında Arapların haklarını muhafaza etmek için gerekli olduğu düşüncesindedir. Ayrıca Gattâs’a göre, yerel meseleleri yönetmek ve seçimlere katılmak oldukça önemlidir. Bu bir vatandaşlık görevidir ve Filistin’in asıl sahiplerinin en tabii haklarından biridir. Diğer bir ortak liste üyesi Said el-Harûmi de devlet kademesinde belirli bir konuma sahip olan Arap azınlığı olarak seçimlere katılmanın ve parlamentoda yer almanın bir bağımsızlık göstergesi olduğunu düşünmekte ve sosyal beklentilerin ifade edilmesi noktasında önemli olduğunu vurgulamaktadır. Karma kentlerden olan Tel Aviv-Yafa kentinde ise son zamanlarda Araplara karşı Likud Partisi’nin başı çektiği bir ırkçılık akımı gözlemlenmektedir. Tel Aviv’de gerçekleşen seçimlerde Araplardan oluşan “Yafa listesi” ve bazı Arap üyelerin dahil olduğu “Nahnu El-Beled” listesi gibi pek çok Yahudi listesi seçime girmiştir. Bazıları bunun kentteki Arap oylarının bölünmesine ve Araplar arasında birliğin bozulmasına yol açtığını düşünmektedir. Eğer bir bütünlük sağlanabilseydi Araplar, bu ırkçılık akımına karşı koyabilir ve kentte azınlık olarak haklarını savunabilirlerdi. Aynı durum Hayfa’daki el-Tecemmu ve el-Cebhe Partilerinde de gözlemlenmiştir. Seçimlere ayrı ayrı katılmışlar ve sadece iki sandalye kazanabilmişlerdir. Oysa ki ikisi birlikte tek bir liste olarak seçimlere katılsalardı daha fazla sandalye kazanabilirlerdi. Nitekim Lod

kentinde bütün tarafların tek bir listede toplanmasıyla oluşan “el-Nida el-Arabi” isimli Arap listesi altı sandalye elde etmiştir.

Siyasi partiler son yıllarda parlamento seçimlerinde aktif, yerel seçimlerde ise pasiftir. Bu da yerel otoriteler ve parlamento arasındaki farka işaret etmektedir. Çoğunluk tarafından, yerel otoritelerin sonunda hedeflerine ulaştığı kabul edilmiş ve mümkün olduğunca haklarını kovaladıkları gözlemlenmiştir. Parlamento seçimleri ise, Araplar tarafından faydasız, formalite bir işlem olarak görülmektedir. Dolayısıyla belediye başkanlığı adayları partilere bağlı kalmayıp, ilk etapta ailesel bağlarına odaklanmışlardır. Ailesel arka planda kalmaları da parlamentoda yeterince etkili olamamalarına neden olmuştur. Dolayısıyla adaylar çoğu zaman görev ehliyetine sahip olamamış, sadece aile reisleri ve temsilcileri olarak varlıklarını sürdürmüşlerdir. Bu da iltimasları ve yönetimde bozulmaları beraberinde getirmiştir. Aynı zamanda bir gelecek planlaması yapılamamış ve devleti kalkındıracak stratejik adımlar atılamamıştır.

Meclislerin başarıya ulaşamamasının ve geri kalmasının bir diğer nedeni de devletin Arap meclisleriyle olan ilişkilerinde takip ettiği politikadır. Devletin Arap ve Yahudi meclislere karşı ayrımcı bir politika izlemesidir. Arap toplumlarına iş fırsatı ve gelir kaynağı sağlayacak sanayi ve ekonomi alanı bırakmayarak onları kendi gelir kaynaklarına ve yurt dışında finansman kaynaklarına bağımlı kılarak, Yahudi topluluklarına yatırım yapması buna örnek verilebilir. Başka bir ayrım ise, Yahudi ve Arap meclislerine tahsis edilen bütçeler konusundadır. Meclisin idaresinde

olan eğitim sistemi de bu ayrımdan etkilenen olgulardan biridir. Bu ayrımın eğitim sistemine yansımaları, ülke çapında yapılan sınavların sonuçlarında, öğrencilerin eğitim düzeyinde ve üniversiteye girme oranlarında açıkça bellidir. Ve üniversitelerdeki Arap öğrencilerin sayısı ülkedeki nüfuslarıyla doğru orantılı olmamıştır. Yerel otoritelerin karşılaştığı diğer bir sorun, Arap toplumlarındaki nüfus yoğunluğudur. Ayrıca genç çiftler için konut bulma zorluğudur. Bütün bu problemler, bu topluluklarda inşa edilmesi planlanan arazi alanlarının kasıtlı olarak daraltılmasından kaynaklanmaktadır. Kanun gereği Arap ülkelerinde hâlâ yeşil alanlarda inşaat yapılması yasaktır.

“
İsrail, içerideki Arap toplumlarına iş fırsatı ve gelir kaynağı sağlayacak sanayi ve ekonomi alanı bırakmayarak onları kendi gelir kaynaklarına ve yurt dışında finansman kaynaklarına bağımlı kılarak, Yahudi topluluklarına fazla yatırım yapmaktadır.

Bu nedenle İsrail'deki Filistinli Araplar, her defasında bu yerel seçimler karşısında konum almaktalar; çünkü bu seçimlerle herhangi bir değişiklik kaydedilmemektedir. Karma kentlerdeki Filistinliler, hedefler ve listelerde siyasi partilerin etkisiyle oluşan bu ayrımcılıktan rahatsızdır. Öte yandan, karma yapıya sahip olmayan toplumlardaki Arap yerel otoriteleri de meclislerde yönetim kadrosundaki adayların yetersizliği ve ailesel bağlar sonucu sistemin düzgün çalışmaması gibi iç sorun-

larla karşılaşmaktadır. Devletin izlediği politika ise, “dış sorun” olarak değerlendirilmektedir. Öyle ki devlet, Yahudiler için yatırımlar yapıp Yahudi meclislerine çok büyük bütçeler ayırırken, Arap meclisleri için bunun tam tersi geçerlidir.

Buradan yola çıkılarak İsrail devletin yapması gerekenler şöyle sıralanabilir:

- Demokrasi ve dürüstlük ilkelerine bağlı kalmak, Arap ve Yahudi vatandaşlar arasında eşitliği sağlamak.
- Temel gereksinimlerin ve eğitim hizmetlerinin daha iyi hale gelebilmesi için belediye bütçelerinde eşitliği sağlamak.
- Arap ve Yahudi toplumlarına yeni iş imkanları ve bağımsız gelir kaynakları sağlamak adına yatırım yaparken eşit davranmak.
- Genç çiftlere konut sağlamak için Arap beldelerindeki arazi sınırlarını genişletmek.

Meclis adaylarına, seçmenlere ve Arap otoritelerine düşen görevleri ise şöyle sıralamak mümkündür:

- Karma kentlerdeki belediyelerde daha fazla sandalye elde etmek için Arapların bir listede toplanmaları.
- Ailesel bağlarından ziyade eğitim geçmişine dayanan yetkinliklere sahip adayların seçilmesi.
- Seçimlerde kişinin hakkını araması gerektiğine ve değişim gücünü elinde bulundurduğuna inanması.

Son olarak, daha güzel bir gelecek için tüm tarafların işbirliği içerisinde bulunması, devlet ve adaylar/vatandaşlar arasında karşılıklı güvenin sağlanması gerekmektedir.